

Anna sáhla do kabelky, vytáhla černobílou fotografii a položila ji na stůl. Dívka se s potlačovanou nevolí podívala na opuchlou tvář muže něco přes padesát.

„To je můj syn,“ řekla tiše Anna. „Nevzpamatoval se z toho a začal pít. Nevěřím, že by byl schopen někomu ublížit.“

Zmlkla, bezradně se rozhlédla, jako by jí šedé stěny místnosti mohly napovědět, jak má pokračovat.

„Moc let života mu nezbyvá. Nikoho nemá, můj muž zemřel... Vězení Wolfgang zabije, zabije ho, když nebude moct pít.“

Znovu zmlkla. Přála si, aby každé slovo utkvělo v mysli její posluchačky.

„Kde je tvoje matka? Víš něco o ní a Wolfgangovi? Řekl mi, abych Elizu našla. Nic víc.“ V náhlém návalu odvahy se naklonila a chytila Editinu dlaň položenou na stole.

„Byla jsi ve válce, viděla jsi tu hrůzu... co se s lidmi děje. Jestli existuje nějaká naděje, matka ti něco řekla, prosím tě... přijed' do Německa vypovídat. Moc tě prosím!“

Edita ruku odtáhla. Zvedla se, v obličeji zbledla a s potlačovanou zlostí a odporem se na Annu zadívala, jako by jí chtěla něco nehezkého říct nebo na ni zakřičet. Ale ovládla se, otočila a vyšla z místnosti.

Anna zkameněla, pak klesla na opěradlo židle se slzami v očích. Seděla bez hnutí, cítila, jak její naděje pomalu mizí a napětí pomíjí. Přijela sem zbytečně, nesmyslně věřila, že v téhle dívce dokáže vzbudit soucit.

Otevřely se dveře, do místnosti vstoupil ten samý důstojník a zastavil se na opačné straně stolu. Pohlédl na fotografii a pak na Annu.

„Můžeme pro vás ještě něco udělat?“

Zavrtěla hlavou a snažila se, aby v jejím hlase zaslechl vděčnost.

„Děkuju,“ řekla. „Je dobře, že jste svoji válku vyhráli.“

Důstojník pokynul rukou ke dveřím.

„Jeden z našich mužů vás odvede k bráně. Na shledanou.“

Anna sáhla do kabelky, vytáhla vizitku hotelu v Jeruzalémě a položila ji na stůl.

„Předáte to Editě? Tam jsem ubytovaná. Prosím vás.“

Udělal to bez přemýšlení. Zdálo se jí, že v dívčiných očích přece jenom zahlédla stín pochopení, když mluvila o manželově smrti a synově závislosti. Tento národ ví jako žádný jiný, co to znamená osamocení po ztrátě blízkých.

Důstojník se vizitky ani nedotkl, otočil se a zůstal stát v otevřených dveřích. Anna vstala, pokynula mu hlavou a vyšla z místnosti.

Slunce se sklánělo nad dalekým obzorem. Oblaka planula rudou září, na silnici padaly dlouhé tmavě modré stíny a slibovaly úlevu chladivé noci. Chevrolet jel směrem k tmavnoucímu nebi na východě, kolébal se na nerovnostech a namáhavě vrčel.

Palestinský řidič si prozpěvoval písničku z rádia, další, nekončící nářek lásky. Při zpěvu se občas podíval do zrcátka a soucitně pozoroval posmutnělou Annu. Otevřeným okénkem dovnitř proudil vzduch a nadzvedával její šedé vlasy. Kolem očí a úst měla výrazné vrásky a v rudém soumraku její jemné rysy vypadaly jako vytesané do kamene, jako by se sochař snažil vyjádřit zároveň krásu a utrpení.

Na kopci proti nim vyjelo velké nákladní auto, které za sebou táhlo široký návěs. Jeho zvučný klakson oznamoval, že zabírá celou šířku silnice. Palestinec zabrzdil a sjel na písčitou krajnici.

Nákladák je minul, na návěsu se vezl ohořelý rozbitý tank. Hrčecí těžkého motoru a zápach spáleniny naplnily chevrolet. Řidič si přestal zpívat, sledoval nákladák a jeho náklad, zavrtěl hlavou a smutně si povzdechl.

„Lidé jsou hloupí, hodně hloupí,“ řekl anglicky a díval se přitom do zrcátka. „Víc, zlí jako zvířata, hodně zlí.“

Anna na jeho slova nereagovala. Palestince opustila dobrá nálada a vypnul rádio. Nejasně si něco sám pro sebe mumlal, vytáhl z přihrádky láhev a napil se.

„Alláh je jeden,“ prohlásil a ukázal na svoje oči. „Všechno vidí.“

Anna odvrátila hlavu od okna a podívala se na něj. Všiml si jejího pohledu a vážně pokynul hlavou.

„Každou bolest vidí, všechno. Arabů i Izraelců.“

2

Do úzké uličky, která stoupala mezi starobylymi zdmi domů na vrchol kopce, ranní slunce nepronikalo. Kamenné pískovcové zdi porostlé břečťanem ponechávaly výhled jen na malý kousek modrého nebe a celý den nabízely spásný stín. Úzká okna navíc zakrývaly žaluzie.

Na konci uličky, na rohu náměstíčka porostlého platany dva muži v pracovních kombinézách vyplňovali cementem díry po kulkách v zídce zakrývající hotelové schody. Ohořelá okna vedlejšího domu svědčila o nedávných bojích. Nikdo tam nepracoval, celá rodina zřejmě zemřela nebo utekla. Uprostřed náměstíčka za valem pytlů s pískem vyčnívala dlouhá hlaveň kulometu. Tři vojáci seděli na pytlích, klidně si povídali a kouřili.

Uprostřed barevného davu chodců vynikali mladí muži a ženy v uniformách se zbraněmi přehozenými přes rameno tak, aby je bylo možné okamžité použít. Byla na nich znát únava, ale i to, jak jsou hrdí na vítězství, a že chtějí, aby o tom věděl celý svět. Bránili svůj mladý stát, za cenu bolestivých ztrát prokázali svou odvahu a právo na existenci. Arabové, kteří je míjeli, odvrátili pohled nebo svěsili hlavu.

Zvuky z ulice pronikaly přes žaluzie do nitra malého hotelového pokoje, mísily se s kostelními zvony a dalekým svoláváním

muezzinů z minaretů. Anna seděla na posteli s telefonním sluchátkem u ucha a při hovoru vši silou zadržovala pláč.

„Prosím, nevzdávej to! Vydrž!“

Odpověď se ztratila ve vlně šumu a praskání, pak se hlas telefonistky z centrály anglicky se silným přízvukem zeptal:

„Už jste skončili?“

Anna seskočila z postele a hřbetem dlaně si energicky otřela oči.

„Haló, haló... ještě mluvíme! Ne, neskončila jsem, proč nás přerušujete? Haló, Wolfgangu... Slyšíš mě? Haló!“

Bylo slyšet jen hluché ticho zesílené ozvěnou přerušného spojení. Zoufalá Anna hodila sluchátko do vidlice telefonu. V kulatém zrcadle na zdi spatřila svou tvář staženou bolestí a strachem.

Dopadlo na ni stáří a bezradnost a jejich tíže jí ochromila srdce. Chvilí dýchala zhluboka, aby zastavila paniku. Nemůže v tom městě zůstat, jinak zešílí.

Celá se roztrásla. Šla ke skříni, vytáhla z ní kufr a začala do něj házet oblečení. Už několikrát musela utíkat z bombardovaných měst a později, během té strašlivé zimy v roce 1945, před přicházející Rudou armádou. Tehdy ji potkal stejný osud jako tisíce dalších lidí. Nikdy se ještě necítila tak osamělá jako teď.

Mladý recepční měl na sobě volnou barevnou košili a kalhoty od uniformy, po stranách obličej nosil mistrně stočené pejzy, vršek hlavy mu zakrývala jarmulka. Za pultem vyčnívala hlaveň pušky.

Zjevně věděl, kvůli čemu Anna přijela, přestože si s ní za ty dva dny vyměnil jen pár nezbytných slov a německy mluvil s ostentativní zdvořilostí. Teď se otočil, sundal z poličky velkou šedou obálku a položil ji na pult.

Udivená Anna se dívala na obálku přes sluneční brýle, které měly zakrýt její napuchlé oči. Viděla jméno a příjmení, ale nedocházelo jí, co to s ní má společného. Konečně se vzpamatovala, když pochopila, že na obálce je napsáno: Anna Steinhoffová.

Váhavě obálku zvedla a otevřela. Na pult vyklouzl tlustý svazek papírů, volně přiložený list spadl na podlahu. Anna ho zvedla a polohlasem si začala číst rukou psaný text v němčině.

Nevím, jestli dělám dobře, když Vám svěřuji tento deník. Ale myslím, že tak své matce nijak neuškodím. Přijela jste sem, i když jste věděla, že tu ničeho nedosáhnete. Vy za činy svého syna odpovědná nejste. Prosím, nepokoušejte se mne kontaktovat. Po přečtení vraťte tento deník zpátky na recepci.

Anna dočetla a dál se dívala na řádky popsané rovným písmem. I přes Editinu rezervovanost se v jejích pocitech nezmýlila. Pocítila vděčnost, chtěla tu dívku ještě jednou potkat. Ucítila na sobě pohled recepčního a zadívala se na něj. V jeho očích spatřila zvědavost a nepřátelství.

„Chtěla bych tu ještě pár dní zůstat,“ řekla klidně. „Je můj pokoj volný?“

Recepční chtěl v první chvíli odpovědět, že ano, ale snad kvůli pocitu povinnosti a patrné averzi sáhl po rezervační knize a systematicky začal procházet seznam hostů.

„Znáte telefonní číslo ženy, která tu nechala tu obálku?“ zeptala se Anna. „Nebo její adresu?“ dodala s nadějí.

Na její slova nijak nezareagoval, ačkoli ji slyšel a otázce musel rozumět, ale dál projížděl prstem po popsaných listech papíru. Anna položila ruku na otevřenou stránku knihy. Recepční zvedl překvapeně zrak.

„Řekli vám, že jsem matkou válečného zločince.“ Anna si sundala brýle a upřeně se mu podívala do očí. „To není pravda, můj syn nikomu neublížil. Byl to voják stejně jako vy. Dokážu to.“

Dívali se na sebe. Recepční nic neříkal, mlčky vyčkával. Anna stáhla ruku.

„Můžete u nás zůstat do neděle,“ řekl pak anglicky.

„Děkuji.“

Rukopis a dopis vložila zpátky do obálky. Sklonila se, zvedla kufr a vydala se ke schodům. Nečekala, že by jí recepční nabídl pomoc, stejně jako to udělal první den. Potom ho musel někdo nejspíš upozornit. Určitě jeden z úředníků z magistrátu, kam se Anna obrátila se žádostí o povolení návštěvy v kasárnách.

Byla tak rozrušená, že jí v mezipatře došly síly. Posadila se na schod, přívál horkosti jí znemožnil znovu popadnout dech a ovládl ji strach. Rukopis mohl znamenat záchranu nebo rozsudek. Nedokázala déle čekat, vytáhla zažloutlé papíry z obálky a z kapsy vylovila brýle na čtení.

Dlouho se dívala na první věty drobným písmem ve francouzštině. Naštěstí se učila francouzsky v Landshutu, ve škole vedené sestrami voršilkami, ale musela se hodně soustředit, aby rozuměla každému slovu. K jejím uším dolehly blížící se spěšné kroky a rozjařené hlasy.

Seshora rychle scházel mladý pár. Anna ho zahlédla předchozí večera v hotelové restauraci; byli oblečení do uniforem, seděli u stolku v rohu sálu, mluvili tlumeně a drželi se za ruce. Působili dojmem ztracené, nesmělé dvojice. Napadlo ji, že využili válku k tajné schůzce a bude to jejich první společná noc, bez vědomí rodiny. Teď se vynořili na schodech, rozesmátí, přeplnění odvahou a láskou. Při pohledu na starší ženu sedící v mezipatře zpomalili, pokynuli hlavami, opatrně ji minuli a zrychlili. Jejich hlasy

se rozezněly ve foyer, když zdravili recepčního, a pak je pohltil hluk ulice.

Anna se znovu sklonila nad rukopis. Zadržela dech a polohlasně přečetla první větu a pak další.